

СУТЬ І СТРУКТУРА ЕКОНОМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ТЕХНІКІВ З ТРАНСПОРТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА УПРАВЛІННЯ ПЕРЕВЕЗЕННЯМИ НА АВТОМОБІЛЬНОМУ ТРАНСПОРТІ

Карина Маліновська

аспірантка Інституту професійної освіти Національної академії педагогічних наук України, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0001-9215-547X>, e-mail: karina_overchuk@ukr.net

Реферат:

Актуальність статті зумовлена необхідністю визначення та обґрунтування суті і структури економічної культури майбутніх техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті, розкритті змісту кожного компонента структури економічної культури, а також визначенні ключових факторів, що сприяють її формуванню в процесі фахової підготовки майбутніх техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті.

Метою статті є визначення суті і структури економічної культури майбутніх техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті.

Методи: вивчення наукових джерел щодо трактування суті поняття «економічна культура майбутніх техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті» – для формулювання власних поглядів на визначення змісту цього феномена; структурно-компонентний аналіз – для виокремлення компонентів економічної культури майбутніх техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті; узагальнення й систематизація – для формулювання висновків і перспектив подальших досліджень.

Результати: визначено основні підходи у наукових джерелах до трактування поняття «економічна культура майбутніх техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті»; схарактеризовано основні компоненти структури економічної культури та складники формування економічної культури майбутніх техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті.

Висновки: суть економічної культури майбутніх техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті є інтегративним утворенням особистості фахівця відображає систему професійно важливих якостей, цінностей, знань, умінь і навичок планування технологій організації перевезень, надання транспортних та складських послуг, використання ресурсного потенціалу для розвитку транспортних підприємств в ринкових умовах; характеризується високим ступенем дисциплінованості, відповідальності, самостійності з усвідомленням пріоритетів економічної культури у виконанні професійних завдань. Компонентна структура економічної культури техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті охоплює мотиваційно-ціннісний, інноваційно-когнітивний, діяльнісно-технологічний, особистісно-рефлексивний.

Ключові слова: професійна освіта, логістика, автомобільний транспорт, економічна культура майбутніх техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті.

Вступ. На сьогоднішній день Україна активно вдосконалює свою соціальну

інфраструктуру та спрямовує зусилля на інтеграцію з міжнародним співтовариством. Це

передбачає перегляд та реформування всіх економічних систем, зокрема транспортної сфери, де фахівці мають втілювати стратегічні плани розвитку у всіх галузях економіки.

Актуальним на часі є підвищення ефективності та конкурентоспроможності транспортної галузі шляхом формування економічної культури у майбутніх фахівців і, зокрема, техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті. У Національній транспортній стратегії України на період до 2030 року (2018) визначено, що транспортна галузь задовольняє в цілому лише основні потреби населення та економіки в перевезеннях за обсягом, але не за якістю. Сучасний стан транспортної галузі не повною мірою відповідає вимогам інтеграції національної транспортної мережі в Транс'європейську транспортну мережу та ефективної реалізації євроінтеграційного курсу України. Важливо наголосити, що сучасні вимоги ринку праці до рівня економічної культури для транспортної галузі визначаються не стільки у розрізі знань особливостей професійної діяльності, скільки у форматі способів практичного їх застосування. Йдеться про уміння, здатність, готовність проявити набуті знання у конкретних виробничих ситуаціях, тому майбутні техніки з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті повинні мати широкий світогляд, бути підготовленими не лише до розвитку технічних навичок, але й до управління складними економічними взаємозв'язками у сфері транспорту, бути здатними адаптуватися до складних економічних умов, розвивати власні погляди на навколишню дійсність та впроваджувати економічну культуру у своїй професійній діяльності. З урахуванням цих вимог, актуалізується проблема економічної культури майбутніх техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті.

Джерела. У сучасних освітніх нормативних документах України поставлено завдання підготовки фахівців нового покоління, які б не лише володіли професійними знаннями, але й мали розвинену культуру безперервного професійного та культурного самовдосконалення (Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013), Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року (2018), Закони України «Про освіту» (2017), «Про фахову передвищу освіту» (2019)).

Представники різних галузей науки, таких як соціологія, правознавство, філософія, культурологія, етика, психологія, досліджували різноманітні аспекти економічної культури на різних етапах. Наукові розвідки з економічної культури здійснювали українські та зарубіжні вчені Ф. Бекон (1627), Н. Вінник (2023), І. Годріна і С. Євсєєв (2016). Важливим аспектом проблеми є дослідження структури економічної культури, яку у своїх працях розглядали Г. Реброва (2014), Н. Гаргаун (2022) та ін. Загальні питання змісту, методів і шляхів формування й розвитку економічної культури обґрунтовували Л. Тандир (2009), І. Прокопенко (1996) та ін. Проте, незважаючи на наявність окремих наукових напрацювань із означеної проблеми, суть і структура економічної культури майбутніх техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті все ж потребує додаткового обґрунтування.

Мета: визначення суті і структури економічної культури майбутніх техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті.

Методи: вивчення наукових джерел щодо трактування суті поняття «економічна культура майбутніх техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті» – для формулювання власних поглядів на визначення змісту цього феномена; структурно-компонентний аналіз – для виокремлення компонентів економічної культури майбутніх техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті; узагальнення й систематизація – та формулювання висновків і перспектив подальших досліджень.

Результати й обговорення. Поняття «економічна культура» являє собою складну проблему, що зумовлює жваві обговорення серед учених. Одні дослідники стверджують, що економічна культура є ключовим елементом для глибшого розуміння соціально-економічної дійсності суспільства (Андрияко, & Россоха, 2014), тоді як інші аргументують з точки зору особистості (Москаленко, 2007). Поняття економічної культури використовується для опису моделей поведінки (Ложкін, & Спасенніков, & Комаровська, 2004), системи цінностей окремої особистості або соціальних груп (Крупський, & Стасюк, 2012). Розглядаючи економічну культуру, варто враховувати різні аспекти: вона може відображати сприйняття та оцінювання економічного устрою, бути

пов'язаною з економічними цінностями, або виступати як ідеологія або економічна поведінка фахівця, обумовлені як історичним економічним досвідом суспільства, так і особистим життєвим досвідом людини (Фединець та ін., 2011).

Результати вивчення наукової літератури свідчать, що економічна культура є комплексним явищем, що об'єднує економічні та соціальні аспекти життя людини. З одного боку, вона входить до загальної культури суспільства, що базується на економічній діяльності, такій як управління господарством, фінанси, маркетинг тощо (Дзундза, 2005). З іншого боку, це сфера духовності людини, її загальна характеристика, яка впливає на її взаємовідносини з економічним інститутом суспільства. Вона визначає рівень розвитку та активності в економіці, а також здатність застосовувати економічні знання на практиці (Нестерова, 2012).

Економічна культура містить в собі низку важливих компонентів, які дослідники визначають основними. Серед них можна виокремити економічну свідомість, що охоплює знання про економічну систему країни та її інститути, ідеологію, погляди, переконання та традиції (Маркс, 1867). Крім того, до складу економічної культури також входять економічні уміння й навички, досвід, цінності та норми, а також якості особистості, які мають економічне значення (Матвеев & Лясота, 2006).

Економічна свідомість майбутніх техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті ґрунтується на розвиненому економічному мисленні, що охоплює знання принципів конкуренції та значення економії часу, усвідомлення сутності та особливостей закономірних еволюційних змін у сфері економіки, а також уміння адаптувати соціально-економічні системи до нових умов і зберігати принцип наступності. Також важливим є розуміння процесів формування регіональних господарських систем, чинників конкурентної боротьби, а також урахування існуючих протиріч як на міжнародному, регіональному рівнях, так і на мікрорівні. Не менш важливими є уміння перетворювати теоретичні концепції на практичні рішення, програми та дії (Романовська, 2011).

Наступним аспектом економічної культури майбутніх техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті є розвиненість економічних умінь і навичок. Це охоплює вміння

аналізувати економічну інформацію, володіння специфічною термінологією та правилами економічної поведінки. Також важливо мати навички ефективного вирішення виробничих завдань, раціонального використання ресурсів та передбачення розвитку економічних подій. Досвід самостійного застосування економічних знань у практичній діяльності також відіграє важливу роль у формуванні економічної культури майбутніх техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті.

Елементами економічної культури майбутніх техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті є внутрішні цінності та норми, що визначають соціально-економічну поведінку та діяльність, і проявляються через індивідуальне ставлення до економічної реальності та взаємин з іншими (Андрияко, & Россоха, 2014). Йдеться про соціальні норми, що формуються поза сферою економіки, набувають особливого значення всередині неї, відповідно до її потреб, і стають економічними цінностями. Вони виконують важливу роль у процесі економічної соціалізації майбутніх техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті, які дають їм змогу функціонувати як частина внутрішньої системи психологічної адаптації особистості до економічного середовища (Москаленко, 2007).

До актуальних елементів економічної культури майбутніх техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті слід віднести професійно важливі якості особистості, які мають важливе значення для успішної професійної діяльності. Серед них можна виокремити наявність економічної інтуїції, дисциплінованість, бережливість, творчість, ініціативність, працьовитість, відповідальність, ощадливість, діловитість, самостійність та інші. Ці якості виявляються у ставленні особистості до професійної діяльності та її спілкуванні з іншими людьми. Крім того, вони відображаються у цілях, мотивах, намірах, очікуваннях та інших аспектах особистісного розвитку (Нестерова, 2012).

У результаті аналізу наукової літератури виявлено, що термін «економічна культура» використовується у двох аспектах: соціального явища і особистісного розвитку. У першому випадку термін «економічна культура» розглядається як складник загальної культури суспільства, що охоплює досягнення економічної

науки та практики. Це тлумачення підкреслює значення культурного розвитку суспільства, пов'язаного з оновленням його економічних цінностей і норм, заміною застарілих на нові. У другому випадку «економічна культура» описується як інтегральна якість особистості, відображена в її духовному та професійному житті, що є важливим показником економічної компетентності в процесі професійного становлення. Пропонуючи таке визначення, автор розуміє, що «економічна культура» є неодмінним складником загальної культури особистості, яка відображає умови конкретного етапу розвитку людства, в якому вона функціонує.

На основі вивчення філософської, соціологічної, культурологічної, психолого-педагогічної наукової літератури та структурно-компонентного аналізу автор вважає, що вагомими елементами економічної культури майбутніх техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті є наявність економічної свідомості та практичного досвіду в економічній сфері, розвиненість економічних умінь і навичок, а також прихильність до економічних цінностей та

норм, існування певних особистісних якостей, які мають вагому значимість у сучасних соціально-економічних умовах. Відповідно суть економічної культури майбутніх техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті є інтегративним утворенням особистості фахівця, що відображає систему професійно важливих якостей, цінностей, знань, умінь і навичок планування технологій організації перевезень, надання транспортних та складських послуг, використання ресурсного потенціалу для розвитку транспортних підприємств в ринкових умовах; характеризується високим ступенем дисциплінованості, відповідальності, самостійності з усвідомленням пріоритетів економічної культури у виконанні професійних завдань.

Економічна культура майбутніх техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті є складним явищем і має такий компонентний склад: мотиваційно-ціннісний, інноваційно-когнітивний, діяльнісно-технологічний, особистісно-рефлексивний (рис. 1).

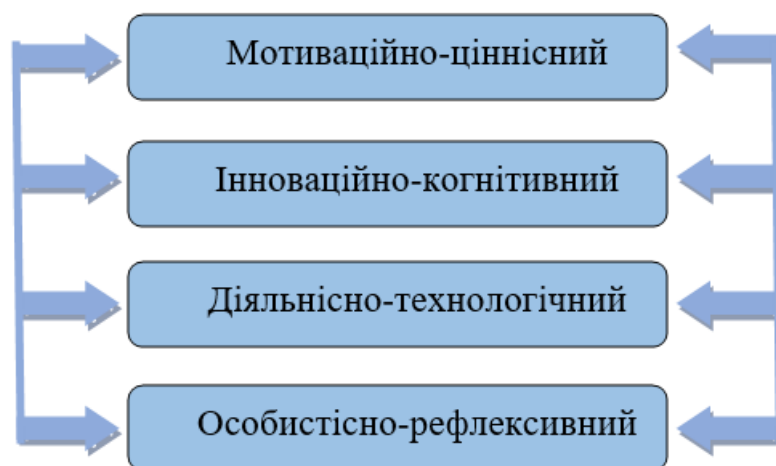

Рис. 1. Структура економічної культури майбутніх техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті в закладах професійної освіти (розроблено автором)

Усі компоненти економічної культури майбутніх техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті знаходяться в тісному взаємозв'язку між собою, не втрачаючи при цьому своїх змістових характеристик.

Мотиваційно-ціннісний компонент передбачає наявність ціннісних орієнтацій та мотивів, умінь майбутніх техніків визначати цілі (оперативні, тактичні, стратегічні) у своїй професійній діяльності, усвідомлення власної

користі від економічних, соціальних, екологічних переваг економічної трудової діяльності. Підкреслимо, саме усвідомленість зумовлює прояв ініціативи раціонально з точки зору економіки виконувати технологічні операції, передбачені виробничим процесом. Усвідомлене опрацювання практичних вправ уможливує підвищення рівня їх засвоєння. Емоційне ставлення (позитивне, негативне, нейтральне) до результатів своєї професійної діяльності з

індикатором інтегрованості у вирішенні ситуативних завдань.

Інноваційно-когнітивний компонент охоплює сукупність теоретичних знань щодо ефективного використання економічних знань, містить систему правових знань з урахуванням специфіки техніко-технологічного розвитку сфери автомобільного транспорту. Це дає змогу майбутнім фахівцям зрозуміти закономірності перебігів економічних процесів, сприймати їх цілісно й системно. Таке розуміння необхідне для реалізації конкретних практичних заходів, спрямованих для запобігання економічних втрат, виявлення негативних чинників, дестабілізуючих функціонування економіки чи життєдіяльності населення.

Діяльнісно-технологічний компонент у формуванні економічної культури майбутніх техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті передбачає наявність практичних навичок, навичок планування і координації, використання сучасних технологій у сфері автомобільного транспорту, сприяючи розвитку фахових навичок та економічної свідомості здобувачів освіти. Діяльнісно-технологічний компонент містить в собі: поглиблене вивчення технічних аспектів; фінансовий аспект управління автомобільним транспортом; методи ефективного використання ресурсів; практичні вправи та симуляції; аналіз ринку та конкурентоспроможність. Цей компонент спрямований на забезпечення не лише професійної, але й економічної компетентності майбутніх фахівців з транспортних технологій, що дає змогу їм розуміти ефективні методи управління транспортними процесами з економічною вигодою.

Оскільки розвиток економічної культури майбутніх фахівців з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті відбувається за умов вдосконалення особистісних якостей, самоаналізу та саморефлексії, етики, адаптивності та гнучкості, самомотивації та вміння практичного застосування своїх знань і навичок нами введено **особистісно-рефлексивний** компонент, який у структурі економічної культури майбутніх техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті виявляється у здатності особистості до самоаналізу, усвідомлення власних дій та реакцій у процесі професійної діяльності. Цей компонент допомагає визначити свої сильні та слабкі сторони, розробити стратегії самовдосконалення

та професійного росту, допомагає засвоювати не лише технічні знання, а й розвивати важливі особистісні якості, такі як самодисципліна, відповідальність, адаптивність та вміння працювати в команді - все це необхідно для успішної кар'єри в галузі транспортних технологій та управління перевезеннями.

Структура економічної культури майбутніх техніків представлена такими складниками її формування в процесі професійної підготовки в закладах професійної освіти :

– теоретичні знання: передбачають ознайомлення з основними економічними теоріями, концепціями та моделями, що відображають процеси в економіці та транспортній галузі; надаються знання про поняття економічних законів, принципів функціонування ринку, механізму управління та інші аспекти, пов'язані з економікою транспорту;

– практичні навички: орієнтовані на розвиток практичних умінь та навичок у сфері економіки. Містять в собі вивчення методів економічного аналізу, планування бюджету, управління фінансами, організацію бухгалтерського обліку та інші практичні аспекти, пов'язані з управлінням логістикою;

– комунікативні навички: успішне функціонування у сфері транспорту та перевезень потребує наявності вмінь взаємодіяти з різними стейкхолдерами, охоплюючи клієнтів, постачальників, партнерів та інші сторони. Комунікативні навички допомагають ефективно спілкуватися, проводити переговори, вирішувати конфлікти та будувати взаємовигідні відносини;

– аналіз та оцінювання економічних факторів: вміння аналізувати економічні фактори, що впливають на транспортні операції, проводити оцінювання їх впливу на роботу та ефективність; збирати та аналізувати економічні дані; оцінювати ризики та можливості; розробляти стратегії для забезпечення економічної стійкості й розвитку;

– етика та відповідальність: розуміння етичних стандартів, пов'язаних з економікою та управлінням транспортними операціями, дотримання їх у своїй професійній діяльності.

Реалізація означених складників сприяє якій професійній підготовці фахівців, які зможуть ефективно використовувати економічні знання, уміння і навички у практичній діяльності, враховуючи сучасні виклики та тенденції в галузі транспорту та перевезень.

Висновки. На основі викладеного, суть економічної культури майбутніх техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті є інтегративним утворенням особистості фахівця, що відображає систему професійно важливих якостей, цінностей, знань, умінь і навичок планування технологій організації перевезень, надання транспортних та складських послуг, використання ресурсного потенціалу для розвитку транспортних підприємств в ринкових умовах; характеризується високим ступенем дисциплінованості, відповідальності, самостійності з усвідомленням пріоритетів економічної культури у виконанні професійних завдань.

Структура економічної культури техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті представлена комплексом ключових компонентів: *мотиваційно-ціннісний* (передбачає наявність ціннісних орієнтацій та мотивів), *інноваційно-когнітивний* (містить систему правових знань з урахуванням специфіки техніко-технологічного розвитку), *діяльнісно-технологічний* (практичні навички, навички планування і координації, вивчення і використання сучасних технологій),

особистісно-рефлексивний (виражається в особистій оцінці (характеристиці) себе).

До складників формування економічної культури віднесено: *теоретичні знання* (передбачає ознайомлення з основними економічними теоріями, концепціями та моделями, що відображають процеси в економіці та транспортній галузі); *практичні навички* (орієнтовані на розвиток практичних умінь та навичок у сфері економіки); *комунікативні навички* (успішне функціонування у сфері транспорту та перевезень потребує наявності вмій взаємодіяти з різними стейкхолдерами, охоплюючи клієнтів, постачальників, партнерів та інші сторони); *аналіз та оцінювання економічних факторів* (вміння аналізувати економічні фактори, що впливають на транспортні операції, та проводити оцінювання їх впливу на роботу й ефективність); *етика та відповідальність* (розуміння етичних стандартів, пов'язаних з економікою та управлінням транспортними операціями, і дотримання їх у своїй професійній діяльності). Кожен із цих складників відіграє важливу роль у підготовці майбутніх фахівців з транспортних технологій та управління перевезеннями, допомагаючи їм стати професійно компетентними та успішними у вибраній професії.

Список посилань:

Андрияко, Т.Ю. (2014). Економічна культура як умова конкурентоспроможності випускника ВНЗ. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, 16, 42–45.

Вінник, Н. І. (2023). Сучасні інформаційні технології у формуванні економічної культури майбутнього вчителя: методичні рекомендації http://ipood.com.ua/data/NDR/Information_technology/2013_Vinnyk_recomend.Pdf.

Гаргаун, Н.М. (2022). Експериментальна перевірка ефективності сконструйованої моделі та комплексу педагогічних умов формування економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків у процесі фахової підготовки. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*, 56, 208–215. <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2020-56-208-215>

Дзундза, А. І. (2005). *Теоретичні та методичні засади формування соціоекономічної культури студентів вищих навчальних закладів: автореферат*. Кандидат наук. Донецький національний університет імені Василя Стуса, Донецьк.

Маркс, К. (1867). Капітал: Критика політичної економії. Том 1. Харків: партвидав «ПРОЛЕТАР». https://www.marxists.org/ukrainian/marx-engels/kapital/Kapital_Tom_1_Knyha_1.pdf

Крупський, О.П., & Стасюк, Ю.М. (2012). Економічна культура як фактор інноваційного розвитку економіки країни. *Інноваційна економіка*, 9'2012[35], 56-60. <https://philarchive.org/archive/KRU-5>

Ложкін, Г.В., Спасенніков, В.В., Комаровська, В.Л. (2004). *Економічна психологія: навчальний посібник*. Київ: ВД «Професіонал». <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/e8f720f0-cce0-4e93-adc7-bddc2962b706/content>

Москаленко, В.В. (2007). Економічна культура особистості як чинник її соціальної адаптації. *Соціальна психологія*, 5, 57–73.

Нестерова, Л.В. (2012). Дидактичні умови формування економічної культури кваліфікованого робітника в процесі його професійної підготовки. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*, 30, 244–248.

Указ Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (2013, 25 червня). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#Text>

Закон України «Про освіту» (2017, 5 вересня). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page/>

Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року» (2018, 30 травня) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80#Text>

Закон України «Про фахову передвищу освіту» (2019, 6 червня). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>

Прокопенко, І. Ф. (1996). *Теоретичні та методичні основи економічної освіти в загальноосвітніх та професійних навчальних закладах*. (Дис. докт. пед. наук). Національний авіаційний університет, Харків.

Реброва, Г. О. (2014). Сутність та компонентна структура економічної культури майбутнього вчителя. *Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова*, 117, 136–144. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzped_2014_117_19

Романовська, О.О. (2011). Соціально-економічна освіта як один із засобів підготовки конкурентноздатного фахівця. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Випуск 5(1): матеріали XLIV науково-практичної конференції науково-педагогічних працівників, науковців, аспірантів та співробітників академії*. (18–25 лютого, 2011 р.), (с. 24–25). Харків: Українська інженерно-педагогічна академія.

Тандир, Л. В. (2009). *Формування економічної культури студентів промислово-економічного коледжу в професійній підготовці: автореферат*. Кандидат наук. Житомир: Житомирський державний університет імені Івана Франка.

Тодріна, І.А, Євсєєв, С.В. (2016). Економічна освіта й економічна культура суспільства: сутність та особливості. *Новий колегіум*, 4, 20–25. http://nbuv.gov.ua/UJRN/NovKol_2016_4_6

Фединець, Н. І., Миронов, Ю. Б., & Гонська, М. Р. (2011). *Соціологія ринку: навчальний посібник*. Львів: Видавництво ЛКА. <https://kerivnyk.info/sociologia-rynku>

Переклад і транслітерація

Andryiako, T.Iu. (2014). Ekonomichna kultura yak umova konkurentospromozhnosti vypusknika VNZ [Economic culture as a condition for the competitiveness of a university graduate]. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, 16, 42–45, [in Ukrainian].

Vinnyk, N. I. (2023). *Suchasni informatsiini tekhnolohii u formuvanni ekonomichnoi kultury maibutnoho vchytelia: metod. rekom [Modern information technologies in the formation of the economic culture of the future teacher: method. river]*. http://ipood.com.ua/data/NDR/Information_technology/2013_Vinnyk_recomend.pdf (data zvernennia: 12.06.2023), [in Ukrainian].

Harhaun, N.M. (2022). Eksperymentalna perevirka efektyvnosti skonstruiovanoi modeli ta kompleksu pedahohichnykh umov formuvannia ekonomichnoi kultury molodshykh spetsialistiv tekhniv- elektrykiv u protsesi fakhovoi pidhotovky [Experimental verification of the effectiveness of the constructed model and set of pedagogical conditions for the formation of the economic culture of junior electrician technicians in the process of professional training], *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy [Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems]*, 56, 208–215. <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2020-56-208-215>, [in Ukrainian].

Dzundza, A. I. (2005). Teoretychni ta metodychni zasady formuvannia sotsioekonomichnoi kultury studentiv vyshchych navchalnykh zakladiv. [Theoretical and methodical principles of formation of socio-economic culture of students of higher educational institutions]. Kandydat nauk. Donetsk: Donetskyi natsionalnyi universytet imeni Vasyliia Stusa, [in Ukrainian].

- Marks, K. (1867). Kapital: Krytyka politychnoi ekonomii [Capital: A Critique of Political Economy]. Tom 1. – Kharkiv: partvydav «PROLETAR». https://www.marxists.org/ukrainian/marx-engels/kapital/Kapital_Tom_1_Knyha_1.pdf, [in Ukrainian].
- Krupskiy, O.P., Stasiuk Yu.M. (2012). Ekonomichna kultura yak faktor innovatsiinoho rozvytku ekonomiky krainy [Economic culture as a factor of innovative development of the country's economy]. *Innovatsiina ekonomika [Innovative economy]*, 92012[35]. 56-60. <https://philarchive.org/archive/KRU-5>, [in Ukrainian].
- Lozhkin, H.V., Spasiennikov, V.V., Komarovska, V.L. (2004). Ekonomichna psykholohiia: navchalnyi posibnyk [Economic psychology: a study guide]. Kyiv: VD «Profesional» <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/e8f720f0-cce0-4e93-adc7-bddc2962b706/content>, [in Ukrainian].
- Moskalenko, V.V. (2007). Ekonomichna kultura osobystosti yak chynnyk yii sotsialnoi adaptatsii [Economic culture of the individual as a factor of his social adaptation]. *Sotsialna psykholohiia [Social Psychology]*, 5, 57–73, [in Ukrainian].
- Nesterova, L.V. (2012). Dydaktychni umovy formuvannia ekonomichnoi kultury kvalifikovanoho robitnyka v protsesi yoho profesiinoy pidhotovky [Didactic conditions for the formation of the economic culture of a skilled worker in the process of his professional training]. *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy [Modern information technologies and innovative teaching methods in training specialists: methodology, theory, experience, problems]*, 30, 244–248, [in Ukrainian].
- Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro Natsionalnu stratehiiu rozvytku osvity v Ukraini na period do 2021 roku» [On the National Strategy for the Development of Education in Ukraine for the period until 2021]. (2013, 25 chervnia). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#Text>, [in Ukrainian].
- Zakon Ukrainy «Pro osvitu» [On education]. (2017, 5 veresnia). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page/>, [in Ukrainian].
- Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro skhvalennia Natsionalnoi transportnoi stratehii Ukrainy na period do 2030 roku» [On the approval of the National Transport Strategy of Ukraine for the period up to 2030] (2018, 30 travnia). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80#Text>, [in Ukrainian].
- Zakon Ukrainy «Pro fakhovu peredvysychu osvitu» [On the professional preliminary education]. (2019, 6 chervnia). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>, [in Ukrainian].
- Prokopenko, I. F. (1996). Teoretychni ta metodychni osnovy ekonomichnoi osvity v zahalnoosvitnikh ta profesiinykh navchalnykh zakladakh. [Theoretical and methodological foundations of economic education in general and professional educational institutions]. Dysertatsiia doktora pedahohichnykh nauk. Kharkiv: Natsionalnyi aviatsiinyi universytet, [in Ukrainian].
- Rebrova, H. O. (2014). Sutnist ta komponentna struktura ekonomichnoi kultury maibutnoho vchytelia [The essence and component structure of the economic culture of the future teacher]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. M. P. Drahomanova [Scientific notes of the National Pedagogical University named after M. P. Drahomanov]*, 117, 136–144. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzped_2014_117_19, [in Ukrainian].
- Romanovska, O.O. (2011). Sotsialno-ekonomichna osvita yak odyin iz zasobiv pidhotovky konkurentnozdatnoho fakhivtsia [Socio-economic education as one of the means of training a competitive specialist]. *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy. Vypusk (1): materialy XLIV naukovo-praktychnoi konferentsii naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv, naukovtsiv, aspirantiv ta spivrobitnykiv akademii [Modern information technologies and innovative methods of training in the training of specialists: methodology, theory, experience, problems: materials of the XLIV scientific and practical conference of scientific and pedagogical workers, scientists, graduate students and employees of the academy] (18–25 liutoho, 2011 r.)*, (s.24–25), Kharkiv: Ukrainaska inzhenerno-pedahohichna akademiia, [in Ukrainian].
- Tandy, L. V. (2009). *Formuvannia ekonomichnoi kultury studentiv promyslovo-ekonomichnoho koledzhu v profesiinii pidhotovtsi: avtoreferat [Formation of economic culture of students of industrial and economic college in professional training]*. Kandyd nauk. Zhytomyr: Zhytomyrskyi derzhavnyi universytet imeni Ivana Franka, [in Ukrainian].

Todrina, I.A., & Yevsieiev, S.V. (2016). Ekonomichna osvita y ekonomichna kultura suspilstva: sutnist ta osoblyvosti [Economic education and economic culture of society: essence and features]. *Novyi kolehium [New collegium]*, 4, 20–25. http://nbuv.gov.ua/UJRN/NovKol_2016_4_6, [in Ukrainian].

Fedynets, N. I., Myronov, Yu. B., & Honska, M. R. (2011). *Sotsiologhiia rynku: navchalnyi posibnyk [Sociology of the market: a study guide]*. Lviv: Vydavnytstvo LKA. <https://kerivnyk.info/sociologia-rynku>, [in Ukrainian].

DOI: <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2024.28.38-46>

THE ESSENCE AND STRUCTURE OF THE ECONOMIC CULTURE OF FUTURE TECHNICIANS IN TRANSPORT TECHNOLOGIES AND MANAGEMENT OF TRANSPORTATION BY ROAD TRANSPORT

Karyna Malinovska

PhD student at the Institute of Vocational Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0001-9215-547X>, email: karina_overchuk@ukr.net

Abstract

Relevance of the article is due to the need to define and substantiate the essence and structure of the economic culture of future technicians in transport technologies and transportation management in road transport, to reveal the content of each component of the structure of economic culture, as well as to determine the key factors that contribute to its formation in the process of professional training of future technicians in transport technologies technologies and management of road transport.

The purpose of the article is to determine the essence and structure of the economic culture of future technicians in transport technologies and management of road transport.

Methods: the study of scientific sources regarding the interpretation of the essence of the concept "economic culture of the culture of future technicians in transport technologies and management of transportation by road transport" - to formulate one's own views on defining the content of this phenomenon; structural-component analysis - to distinguish the components of the economic culture of future technicians in transport technologies and transportation management by road transport; generalization and systematization - and formulation of conclusions and prospects for further research.

Results: the main approaches in scientific sources to the interpretation of the concept of "economic culture of future technicians in transport technologies and management of road transport" were determined; the main components of the structure of economic culture and the components of the formation of the economic culture of future technicians in transport technologies and management of road transport are characterized.

Conclusions: the essence of the economic culture of future technicians in transport technologies and transportation management in road transport is an integrative formation of the personality of a specialist, reflecting a system of professionally important qualities, values, knowledge, abilities and skills in planning technologies for the organization of transportation, providing transport and warehouse services, using resource potential for development transport enterprises in market conditions; characterized by a high degree of discipline, responsibility, independence with an awareness of the priorities of economic culture in the performance of professional tasks.

The component structure of the economic culture of technicians in transport technologies and transportation management in road transport includes motivational-value, innovative-cognitive, activity-technological, personal-reflexive.

Keywords: *vocational education, logistics, road transport, economic culture of future technicians in transportation technologies and transport management.*

Стаття надійшла до редакції: 09 Лютого 2024

Прийнято до друку: 12 Квітня 2024